

Múzeumok Éjszakája a Régi Városházán
2019. június 22. (szombat) 18.00-23.00 óra

A városházi kiállítás tematikája az 1848/1849-es forradalom és szabadságharc 170. évfordulójához kapcsolódik, különös tekintettel Debrecen szerepére.

17.45 – 18.00 óra

- A Régi Városháza előtt a helyőrségi zenekar játéka
- Zászlófelvonás (Debrecen város zászlaja és a Bocskai dandár zászlaja)
- Polgármester úr rövid köszöntője
- A Csokonai Színház térjátéka a Régi Városháza udvarán. Kossuth Lajos elbúcsúzik Debrecen városától (Elhangzik Kossuth búcsúbeszéde), Poroszlay Frigyes polgármester pedig a város nevében elköszön (eredeti forrás felhasználásával).
- Polgármester úr és a látogatók felvonulnak a kiállítási térbe.
- Valamennyi kiállítótérnél lesz tárlatvezető szakember.

A kiállítás szakmai anyaga:

- **A kapualjban:** Órbódé, 1848-as ágyú, kapukönyv, útlevélkészítés minden látogatónak.
- **A Nagytanácssterem előtt:** Terepasztal, amely a korabeli Debrecen-t ábrázolja. A liftnél az Országos Honvédelmi Bizottmány ülésterme, továbbá tárlók, paravánok a kor dokumentumaival.
- **Nagytanácssterem:** Filmvetítés: a Debrecen mezővárossá nyilvánításának 650. évfordulója alkalmából készült filmsorozat két része – az egyik a nyomdáról szóló, a másik az Őrváros című rész angol nyelvű feliratozással –, valamint a Kossuth papja című film.
- **Az alpolgármesteri irodák előtt:** Korabeli vendéglőnek berendezett tér, a Szeredás együttes muzsikál, hajdúböszörményi hagyományörző Kossuth-kiflit és más aprósüteményt kínálnak. A titkos levéltár megjelenítése. Tárlókban tűzzománcból és szalmából készült korona.
- **A polgármesteri iroda előtti fogadó és folyosói szakasz:** Kossuth Lajosról készült fotók, gramofon, tárlók, paravánok. Függetlenségi Nyilatkozat, a Nagytemplom makettje, az Oratórium megjelenítése. Enteriőr: gyűjtés a szabadságharc javára, korabeli katonakórház. Láda a Szent Koronával, korabeli fegyverek és nemzetőri egyenruhák.
- **Polgármesteri tárgyaló:** Filmvetítés Debrecen polgármestereiről.
- **A Rózsa utca felőli kapualj:** A szabadságharc nyomdájának bemutatása, az 1849. január 6-i Kossuth-kiáltvány kinyomtatása. Minden érdeklődő kap egy példányt. A folyosón a debreceni nyomdához kapcsolódó eredeti, levéltárból származó dokumentumok, valamint hirdetések, korabeli sajtóanyagok kiállítása.
- **Játékos várostörténi vetélkedő** gyerekek, családok részére a Méliusz Juhász Péter Könyvtár közreműködésével, amelynek központi témája az 1848/49-es debreceni események és az azokhoz kapcsolódó helyszínek. A vetélkedő résztvevői egy feladatlap és QR-kódok segítségével irányított történelmi sétát tesznek, amelynek a végén az első három helyezett, családi belépőt kap az Aquaticum Mediterrán Élményfürdőbe.

MÚZEUMOK ÉJSZAKÁJA

2019. június 22. 18.00 – 23.00 óra

Debrecen, a szabadság fővárosa

2019. június 22-én, a Múzeumok Éjszakáján – a több éves hagyománynak megfelelően – ismét megnyitja kapuit a régi Városháza. A 170. év apropóján idén olyan tárlattal készülnek a városatyák, mely Debrecen fővárosi szerepét mutatja be a szabadságharc 5 hónapja (1849. január-május) alatt.

A témát számos szakirodalom és kiállítások sora dolgozta már fel – mi újat lehet még mondani az „őrváros” kapcsán – tehetjük fel joggal a kérdést. Valóban tájékozottak vagyunk mi, debreceniek a cívisváros 1849-es helytállása terén?! „Kossuth, a magyarok Mózese”, az Andházi-Szilágyi ház erkélyéről elmondott beszéd, Függetlenségi Nyilatkozat kihirdetése, Buda visszafoglalása és a debreceni csata... soroljuk, ha megkérdeznék a témáról.

A tárlat összeállítói a Magyar Nemzeti Levéltár munkatársai azonban ennél sokkal többre vállalkoznak. A debreceni és hajdúböszörményi városi közgyűjtemények összefogásával, a Bocskai 5. Lövészdandár, az Alföldi Nyomda, a Csokonai Színház, a hajdúböszörményi hagyományőrök, sőt még egy helyi tűzzománc szakkör segítségével elevenítik meg a 170 évvel ezelőtti cívisváros mindennapjait. Hogyan élték meg az akkori polgárok ezt az időszakot? Hogyan segítették a szabadságharc nemes küzdelmét, milyen áldozatokat kellett vállalniuk, amelynek következtében „a január elején már jobbadán elhantolt magyar szabadságharc néhány hónap múlva szikrázó győzelmekkel tört ki a Tisza mögül”?

Minderre a kérdésre választ kaphatnak a látogatók, látványos megnyitó és térjáték segítségével hangolódhat az érdeklődő az ingyenesen megtekinthető „időutazásra”.

Kossuth Lajos 1849. január 6-án lépte át a Miklós utcai kaput, ahol az őt a kapukönyvbe beírta a „magyarok Mózessének,” nevét. Ezután bocsáttatott csak be a cívisváros falai közé, s érkezhettek szálláshelyére, illetve az Országos Honvédelmi Bizottmány székhelyére, a Városházára.

Útlevél nélkül egyébként senki sem utazhatott akkoriban, erről a kapualjban elhelyezett rendőrhivatal gondoskodott. A Múzeumok Éjszakáján, aki elindul a városházi sétán, személyre szóló útlevéllel teheti meg körútját és látogathatja meg a közgyűlési termet, Kossuth szobáját, a Titkos Levéltárban elhelyezett koronát, és mindazt, amit nyújt az izgalmasnak ígérkező városházi program.

A januári metsző hidegben azonban nemcsak Kossuth és a kormány érkezett a városba, hanem számos jeles személyiség is. A költők és írók között meg kell említeni Jókai Mór, Petőfi Sándor és Vörösmarty Mihály nevét. Hol laktak, milyen szerepük volt a küzdelmekben? Minderről többet is megtudhatunk nemcsak a kiállított eredeti forrásokból, de egy látványos, Debrecen korabeli térképét ábrázoló terepasztal segítségével is.

A híres vendégek mellett a városnak a menekültek több ezres tömegét is be kellett fogadnia, s mivel a Fehérló fogadón és a Nádor szállón kívül nemigen volt alkalmas szálláshely, a cívispolgároknak meg kellett osztania lakóhelyét a beszállásoltakkal, sőt még élelmezésükről is gondoskodni kellett.

A fővárosiak megszokták, hogy kávéházakban, vendéglőkben osztották meg a világ nagy dolgait egymás között. Ezt az igényt a debreceni csárdák és vendégfogadók csak részben tudták kielégíteni. A leghíresebb Aranyiné asszony „Hátulszíp” vendéglője volt, ahol szívesen ettek-ittak és szórakoztak a forradalmi ifjak, nemes urak és polgárok egyaránt.

A városházi séta során megpihenhetünk az emeleten kialakított „vendéglőben”, ahol a Szeredás Együttes muzsikáját hallgatva kulináris élményekkel is gazdagodhatunk. A hajdúböszörményi hagyományőrzők által ugyanis Kossuth kiflit és más korabeli süteményt kóstolhatunk. Hogy hogyan öltözködtek akkoriban a betérő vendégek, arról is képet kaphatunk egy fényképezésre is alkalmas installáció segítségével. Megpihenhetünk ugyanakkor a közgyűlési teremben is, ahol filmvetítésre kerül sor, többek között a debreceni televízió „Őrváros” című rövidfilmje lesz látható.

A kormány és a különböző hivatalok (Pénzügyminisztérium, Rendőrhivatal, Fuvarozási Bizottság, stb.) munkájáról eredetben és másolatban a folyosón elhelyezett számos érdekes forrás mesél. Debrecen városának egyik igen fontos szerepe az volt, hogy ellássa a katonákat élelemmel és ruházattal, valamint fegyverekkel. A hadiipar ugyan Nagyváradon termelt, városunk „puskás műhelyében” (Állami Fiókfegyvergyár) jelentős fegyverjavítás folyt (április 21-ig pontosan 14.815 kézi lőfegyvert tettek használhatóvá a katonák számára). A debreceni tölténygyár szerepe is jelentős volt, a salétromgyárak pedig a „földön virágzó” salétrom feldolgozásával járultak hozzá a puskaapor gyártásához. A fojtáshoz szükséges papírt többek között a levéltár (akkor értéktelennek gondolt) törvénytörvényes irataiból pótolták.

A hadsereg élelmezéséhez 97 malom őrölte a lisztet, a lakosság számára előírták a kenyér, a szalonna, a hús begyűjtését. A debreceni talyigások a szállításban játszottak igen nagy szerepet. A sebesült katonákat a városban kialakított 5 kórházban ápolták, de a szükséges felszerelést, ágyneműt, fehérneműt, pokrócot szintén lakossági gyűjtésből teremtették elő. Az asszonyok illetve a leányok az iskolákban tépéseket készítettek.

De kik is alkották a hadsereget? A magot természetesen a császári gyalogos és lovas katonák képezték, akiket a honvédek, nemzetőrök, népfelkelők és szabadcsapatok egészítettek ki. Az alakulatok egyenruhája különböző volt, ezekből néhányat „élőben” is megtekinthetünk: a kollégiumi nemzetőr fekete ruháját vagy a 17. Bocskai huszárezred hadnagyi dolmányát és mentéjét. Híresek voltak a debreceni verespántlikások is. Gondolták volna, hogy a kalapjukra tűzött pántlika (szalag) 2 ujjnyi széles volt?

A hadsereg száma – köszönhetően Kossuth toborzó beszédei mellett a város áldozatvállalásának – a „debreceni menekülésben” végül megkétszereződött. A földből valósággal sereg nőtt, mely egyre több katonai sikert aratott. A győztes csaták lehetővé tették a függetlenség kinyilatkoztatását, melyről Jókai így írt az „Esti Lapok”-ban: „Jegyezze föl a história e napot, mert a magyar nép jövő élete e naptól fogja számítani új esztendejét”. A Függetlenségi Nyilatkozat eredeti, Kossuth által készített kéziratát is megtekinthetjük a séta során, mely igazi kuriózum (a Magyar Nemzeti Levéltár Őrizetében található)!

A városházi séta során a polgármester úr szobájába is betekinthezünk, amelynek asztalánál állítólag maga Kossuth dolgozott egykor: éjt nappallá téve fogalmazta leveleit, utasításait. (Az OHB illetve a kormány a források szerint az 5 hónap alatt 7000 ügyet intézett el.) Kossuthról, családjáról és a száműzetés éveiről a bejárati folyosón elhelyezett források tudósítanak, s az összeállítást egy enteriőr, illetve eredeti hanganyag –Kossuth hangja – színesíti.

Tovább haladva - nem messze Kossuth szobájától – a „Szent Korona rejtékébe” is bepillantunk. 1849 januárjában ugyanis Kossuth utasítására a Titkos Levéltárban helyezték el a koronát egy vasládában, amelyről akkor nagyon kevesen tudtak. (A januári menekülés során a göröngyös tiszai töltésen a Debrecen felé haladó, koronát szállító szekér is felborult, de a vasláda nem sérült meg!)

Az 1849-es séta Debrecen Város Könyvnyomdájában ér véget. Bemutatása a 170 évvel ezelőtti eredeti helyén, a Rózsa utcai épületszárny földszinti folyosóján történik. A debreceni nyomdának ekkor igen nagy szerepe volt. A város népe egyrészt kiáltványok, röpiratok és felhívások formájában értesült a kormány szándékáról és a tennivalókról, melyet természetesen a leggyorsabban a nyomdában sokszorosíthatták. A napi- és hetilapok hasábjai pedig a legfontosabb hadi és egyéb országos és helyi eseményekről tudósítottak. (Alföldi Hírlap, Esti Lapok, Közlöny, Debreczeni Lapok, stb.)

A kiállítás szervezői nyomdatörténeti ínyencségekkel is készültek: a ... származó nagy fabetűk, ornamentikák mellett egy ...mintakönyv kerül bemutatásra az est folyamán. A kapualjban egy Gutenberg nyomdagép is működni fog, mely Kossuth Debrecen népéhez intézett január 6-i kiáltványát sokszorosítja és ajándékozza meg vele a nagyközönséget.

A Régi Városháza este 11-ig várja a látogatókat.